

Област Видин

▶ Население (2014)	94 414
▶ Територия (кв.км)	3032,9
▶ Брой на населените места	143
▶ Дял на населението в градовете (%)	64,4

Общ преглед

Видин се нарежда сред областите с най-нисък БВП на човек от населението, най-ниски доходи и едни от най-неблагоприятните показатели за социално включване и условия на живот в страната. Състоянието на пазара на труда в област Видин е много тежко. Инвестиционната активност е ниска, а само две от общините (Видин и Белоградчик) достигат средния за страната темп на усвояване на средства по оперативните програми на ЕС. Данъчната среда е сравнително благоприятна, но развитието на административните услуги изостава значително. Видин е областта, в която негативните демографски тен-

денции са най-ясно изразени. През 2012 г. Видин става първата област в страната, в която живеят по-малко от 100 000 души. В областта няма висше учебно заведение, а делът на висшите сред населението е нисък. Населението е относително добре осигурено с общопрактикуващи лекари, а недостигът на медицински специалисти, макар и налице, не е толкова остър, колкото в други области. През 2013 г. Видин е единствената област без пречиствателна станция, но през 2014 г. започва строителството на такава. Престъпността е около средната за страната, но делът на висящите наказателни дела остава висок.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Видин е областта с едно от най-ниските нива на БВП на глава от населението, най-ниските заплати и едни от най-неблагоприятните показатели за социално включване и условия на живот в страната. През 2012 г. БВП на глава от населението възлиза на 5384 лв. – повече от 2 пъти по-нисък от средния за страната и 4,5 пъти по-нисък от този в столицата. Средната годишна брутна заплата през 2013 г. е 6195 лв. при средно ниво от 9301 лв. В началото на периода 2000–2013 г. средната заплата в областта е с 13,1% по-ниска от средната за страната, а в края му – с 33,4%.

В област Видин делът на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа дейност, е 27,2%. По-висока стойност на този обхват има само в област Пазарджик – 31,9%. Въпреки че относителната линия на бедност за областта е с 20% по-ниска от средната за страната 3431 лв., през 2012 г. под нейната граница живее 31,2% от населението, което е вторият най-висок дял на населението в бедност сред всички области след област Сливен. Повече от 50% от населението живее с материални лишения.

Пазар на труда

Въпреки че коефициентът на икономическа активност на населението се повишава чувствително през последните години (от 41,8% през 2009 г. до 49,8% през 2014 г.), това се дължи основно на покачващата се безработица.

След известно подобрение в периода 2011–2013 г. (ръст от 35,8 до 39,6%) коефициентът на заетост на населението над 15 години тръгва отново надолу и през 2014 г. е 38,8%. Видин е една от четирите области в страната, в които заетостта на населението остава под 40% и през 2014 г., заедно с Враца, Ловеч и Силистра. През 2014 г. средногодишният коефициент на безработица в област Видин достига 22,2%, което е най-високото ниво от 2005 г. насам. По-висока е безработицата единствено в област Силистра – 22,4%.

Инвестиции

Видин е една от областите с най-ниска инвестиционна активност в страната. Съотнесени към населението, разходите за придобиване на ДМА (66,8 млн. лв. през 2013 г.) са най-ниските в страната и възлизат на 692 лв./човек при средни стойности от 2490 лв./човек.

Размерът на ЧПИ (с натрупване) в областта вече надхвърля пика преди кризата от 45,0 млн. евро (към края на 2007 г.), достигайки 59,3 млн. евро в края на 2013 г. Съотнесено към населението, това възлиза на 628,3 лв. на човек от населението при средно 3230,9 лв. за страната.

Само две от общините в областта – Видин и Белоградчик – постигат сравнително добра усвояемост на средства по оперативните програми на ЕС. Всички останали изостават значително, а община Грамада все още не е получила

нито един лев от структурните фондове на ЕС към 31 януари 2015 г.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната мрежа (20,1 км на 100 кв.км) в областта е по-висока от средната за страната (17,7 км на 100 кв. км), а тази на железопътната е сходна със средните 3,6 км на 100 кв.км през 2013 г. В периода 2013–2014 г. делът на пътната настилка в добро състояние в област Видин постепенно се подобрява, достигайки 34,2%. Въпреки това подобно на други области от Северозападния район областта остава далеч от този показател за страната – 40,5%.

През 2014 г. делът на лицата на възраст 16–74 години, които са използвали интернет, за пръв път надхвърля средните нива за страната, достигайки 62%. Въпреки това делът на домакинствата с достъп до интернет остава нисък – 45,4% за областта спрямо 56,7% за страната.

Данъци и такси

Данъчната среда в област Видин е сравнително благоприятна, като преобладаващата част от местните данъци и такси са на значително по-ниски нива от средните за страната. В частност средният патентен данък за търговия на дребно е най-нисък в страната, а данъкът върху превозните средства е вторият най-нисък след област Русе.

В периода след 2012 г. са направени само три промени в размера на водещите местни данъци и такси. През 2013 г. община Ново село повишава данъка върху недвижими имоти на юридически лица (от 2,00 на 2,50‰) и таксата за битови отпадъци на бизнеса (от 2,50 на 3,50‰), а Грамада намалява такса смет от 4,00 на 3,60‰.

Администрация

Кадастралната карта обхваща едва 2,1% от територията на областта към 2014 г., като всички описани територии се намират в община Видин и са включени още през 2008 г. През 2014 г. покритието на кадастъра на национално ниво достига 18,1%, докато в област Видин остава без промяна.

Развитието на електронните услуги и обслужването на „едно гише“ изостават значително. За втора поредна година нито една от общините в областта не получава по-висока от средната за страната оценка в Рейтинга на активната прозрачност на органите за местно самоуправление на Фондация „ПДИ“. Среднопретеглената оценка за областта е 34,7 точки, а за страната – 54,5 от максимални 88,4 точки. В област Видин най-високи оценки получават общините Кула (43,1 точки) и Белоградчик (42,1 точки), а най-ниски – Чупрене (20,1 точки) и Ружинци (23,5 точки).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●

Демография ●

Видин е областта, в която негативните демографски тенденции са най-ясно изразени. В периода 2001–2014 г. населението намалява близо три пъти по-бързо от средното за страната. През 2012 г. Видин става първата област в страната, в която живеят по-малко от 100 000 души. Областта е сравнително слабо урбанизирана. В градовете живеят 64,4% от населението при средно 73,1% за страната.

Неблагоприятната възрастова структура на населението оказва влияние върху коефициента на естествен прираст. Област Видин е единствената, в която естественият прираст вече е спаднал под –13‰, а през последните няколко години се колебае между –14 и –16‰. Без изключение механичният прираст на населението също е отрицателен през последните 15 години. Изселванията от областта намаляват в кризисните 2011–2012 г., но след това отново набират сила.

Образование ●●

Нетният коефициент на записване в V–VIII клас е близък до средните за страната 78,6% през 2014 г., а относителният дял на второгодишниците е 1,1% при средно ниво от 1,4%. Представянето на зрелостниците от областта на матурите по български език и литература постепенно се подобрява, като през 2015 г. оценките са сходни със средната за страната – „добър“ 4,21, а дялът на неуспешно положилите изпита остава под средния.

Видин е една от петте области в страната, в които няма висше учебно заведение или филиал на такова. Това е една от причините за ниския дял на населението с висше образование в областта – 17,2% спрямо 27,0% за страната през 2014 г.

Здравеопазване ●●●●●●

През 2014 г. здравноосигурени са 89,8% от жителите на областта при средна стойност за страната от 87,1%. В област Видин се наблюдава второто най-благоприятно съотношение между броя на общопрактикуващите лекари и местното население след това в Плевен.

До 2010 г. съотношението между броя на леглата в многопрофилните болници и местното население се задържа на средните за страната нива от 4,3 легла на 1000 души. В последващия период свиването на легловата база в областта изпреварва спада на населението и през 2014 г. съотношението е вече 3,8 легла на 1000 души, докато средното за страната се увеличава до 4,8 легла на 1000 души.

Видин е една от шестте области, в които броят на постъпилите болни за лечение в МБАЛ се увеличава през 2014 г., но все още показва относително ниска заболеваемост на фона на тази в страната. В периода 2012–2014 г. детската смъртност в областта се задържа над 10‰ и е една от най-високите в страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Действителната натовареност на наказателните съдии е сред най-ниските в страната. На един съдия в Окръжния съд се падат средно по 5,6 дела на месец при 8,3 за страната през 2013 г. По-ниска е натовареността само в Монтана и Перник. Въпреки това в периода 2011–2013 г. дялът на висшестепенните наказателни дела не пада под 10% и остава над средните нива, а дялът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, се движи около нивото за страната въпреки ниската натовареност.

С изключение на рязкото покачване през 2010 г. в периода 2005–2014 г. съотношението между регистрираните престъпления срещу личността и местното население е по-благоприятно от това за страната. През 2013 и 2014 г. съотношението между регистрираните престъпления срещу собствеността и населението е близко до, но по-ниско от средните за страната – респективно 96,8 на 10 000 души и 88,7 на 10 000 души.

Околна среда ●●

Видин е една от областите с най-ниски разходи за опазване на околната среда – едва 13,1 млн. лв. през 2013 г., което прави по 136,3 лв./човек при средно 288,9 лв./човек за страната. Дялът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, е 56,6% през 2013 г., или значително по-ниско от обхвата в страната – 74,7%. През 2013 г. Видин остава единствената област в страната, в която няма действаща пречиствателна станция. През 2014 г. започна строителството на такава като част от проекта за водния цикъл на град Видин.

Концентрацията на емисии на въглероден двуокис в атмосферата е два пъти по-ниска от средните за страната 293,9 т/кв.км през 2013 г.

Култура ●●●●

Интензивността на културния живот в област Видин е по-висока от тази в повечето области на страната. Средногодишният брой на посещенията в музеите е далеч от нивата, регистрирани през 2009 г., но съотнесен към населението, остава близо два пъти по-висок от средните за страната 662 посещения на 1000 души. Посещаемостта на библиотеките и театрите също е по-висока от показателите за страната.

В края на 2014 г. в град Видин е открито първото кино от 2006 г. насам, като капацитетът му е 139 места. Общо за годината са регистрирани 13 000 посещения, което прави по 137,7 посещения на 1000 души от населението при средно 706 за страната. Тази посещаемост е регистрирана в продължение на по-малко от 3 месеца. Запазването на този интерес към прожекциите му през 2015 г. би добилижила средногодишната посещаемост до средната за страната.

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5174	4928	5327	5384	n.a.	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3385	2794	3052	3615	3614	4383
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5251	5422	5532	5855	6195	n.a.
Дял на бедните спрямо линията на бедност за областта (%)	29,3	36,2	34,1	31,2	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече години (%)	41,8	40,2	44,7	44,8	48,2	49,8
Коефициент на заетост на населението на 15 и повече години (%)	36,4	35,0	35,8	37,0	39,6	38,8
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	13,0	13,1	19,8	17,4	17,7	22,2
Брой на нефинансови предприятия на 1000 души от населението	34	33	32	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	701	492	874	1 156	692	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	165	312	329	622	628	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	25,3	27,7	46,6	33,7	44,0	45,4
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	43,4	30,0	29,4	32,3	34,2
Покритие на кадастъра (%)	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1

Индикатори на социалното развитие	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-13,8	-14,8	-15,2	-16,0	-14,3	-15,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,9	-6,2	-1,9	-3,8	-7,1	-7,0
Дял на населението с висше образование, 25-64 години (%)	16,4	18,9	18,1	15,7	14,6	17,2
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,5	4,1	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	6,2	3,6	1,9	8,3	4,8	3,7
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,5	86,7	89,8	89,1	88,4	89,8
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	160,4	142,7	150,2	148,4	161,6	166,3
Регистрирани престъпления срещу собствеността на 10 000 души	79,1	110,7	92,8	74,7	96,8	88,7
Дял на висящите наказателни дела (%)	8,5	8,2	10,5	10,0	10,0	n.a.
Разходи за опазване на околната среда (лв./човек)	35,5	55,6	79,0	68,7	136,3	n.a.
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадни води (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	137,7
Посещения в театрите на 1000 души от населението	194,1	237,7	257,2	280,3	336,3	342,0